

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	101	Uj élet Kolozson. — Zoványi
Mit értünk a kereszténység alatt?		Jenő. — Dr. Lővy Ferenc. —
Györfi István.	118	Unitárius tanárok értekezlete.
Kelemen Albert.	121	— Elhunytak — Özv. Sándor
Hódmezővásárhely ünepe.	123	Istvánné. — Vári Elek. — Dr.
<i>Nők világa.</i>	126	Hatala Péter jubileuma. — Or-
Nótás Dani, Tarcsafaivi Albert.	127	gonaszmentelés. — Nyárádszent-
Unitárius élet budapesten. Ujvári		lászói. — Nyilvános nyugtázás.
László.	129	— Külföldön. — Vadász József.
<i>Egyházi és iskolai mozgalmak</i>	130	— A kolozsvári énekvezéri állás.
Sikó Kanut. — Lelkészi állások.		— Uoitárius tájékozó.
— Örökös alapítóink. — Kon-		Boritékon Hasznos tudnivalók.
firmálás. — Gálfalvi Sámuel. —		Szerkesztői üzenetek. — Arany-
		könyv.

Hasznos tudnivalók.

Az adó minden évnegyed első napján esedékes és az illető évnegyed közepéig fizetendő be. Így az adózók 80 százaléka mind 14-én vagy 15-én akar fizetni. A községi pénztárnok azonban, habár nagy is ilyenkor a torlódás, másnapon 16 vagy 17-én való jelentkezésre senkit sem utasíthat s így csak a 15-ike után jelentkezőktől szedhet késedelmi kamatot. Sőt a községi pénztárnok ellen, ha valakit, ki 15-én vagy 15-ike előtt jelentkezett bármely okból másnapra utasít, fegyelmi feljelentés tehető.

A „communitás“ szó alatt nem a hitközség egyetemét, hanem mindig a politikai községet kell érteni. A hitközség egyetemét „parochia“ néven nevezik.

Olyan birtok után, melynek birtokossa idegen községben lakik, iskolaadó nem vehető. Ugy szintén az idegen község határán fekvő birtok sem adóztatható meg a lakóhely iskolája javára. Más vallású polgároktól hitfelekezeti adó semmi esetben sem szedhető.

Szerkesztői üzenetek.

B. A. Jó. sor kerül rá. B. E. Kövend A gondolat jó, de a vers nem elég jó. Az ilyen tárgyat prózában, legendaszerűleg kellene elbeszélni. De akkor is élénk, folyékony és megkapó legyen az előadás. Külömben nem ér célhoz. A Végh Mátyás-féle legendákat ajánljuk figyelmébe. Az Unitárius Köz-

löny régebben sokat közölt. Meglelentek önálló kötetben is. D. G. J. A szegény nagy-aládu pályáornak elindítottuk a lapot. Köszönjük a figyelmet s kérjük érdeklődését az örökös alapítók névsora iránt. Latin vagy számban? A cikket csak a jövő számban adhatjuk.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM“ írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőr-kötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőr-kötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:

A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok
hoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Az a tény, hogy Hódmezővásárhelyt minden igénynek megfelelő diszes unitárius templom van rendkívül nagy jelentőségű. Negyvenezer szinmagyar között a mai forrongó kedélyű társadalomban el is enyészhet az a templom papjával és hiveivel együtt, de nagy szolgálatokat is tehet. Tekintsük a várost hajónak és az unitárius templomot iránytűnek. Jellezze merre kell haladni s már elég szolgálatot tett. De tekinthetjük a várost a kimerült mesternek és az unitárius templomot a szegény asszony olajos korsójának, amelyből a jó illatu kenet soha ki nem fogy. Bármelyiknek tekintjük itt-ott azon a helyen, de immár véka alá rejtett gyertya ne legyen.

A lelkészi állás szépségeiről és előnyeiről sokat elmondhatnánk, ha gondolnók, hogy új dolgot mondunk. Annyi bizonyos, hogy egy föltétel szükséges a paposkodás kellemessé tételére: a foglalkozás szeretete. Ehhez meg szükséges az emberek szeretete. A kinél ez a két tulajdonság meg van, hibázik ha nem lépik a papi pályára. Az unitárius lelkész a mai kor szellemében szólhat a szószékről, a mai társadalom irányítója lehet s olyan szeretetre és megbecsülésre számíthat, a melyet kevés állás biztosít.

A virágnyelvet sokan ismerik, akadtak olyan emberek is, akik a madarak nyelvét akarták megérteni s az emberi nyelvre átfordítani. Ez amolyan hiábavaló időöltésnek tetszik, de még sem az egészen. A természetben mindennek van nyelve, tehát beszéde is, csak meg kell érteni és jól kell

olvasni. A virág nyelvét leginkább megérthetné az ifjuság, mert egykoruak, az érő kalász a meglett emberrel tudja megértetni miért bölintgat oly csöndes méltósággal. Az érettséggel junius hónapban nagyon sokan foglalkoznak. A buza érettsége és a diák érettsége jórészt egy időre esik, de milyen nagy különbség van köztük a hasznavetheőség dolgában. Am az emberi lélek termése nem olyan könnyen jut érettséghez, de ha kiállja a tél és nyár sokféle próbáját — megéri és a termése hasznos is, élvezetes is lesz időtlen időközön át.

Mit értünk a kereszténység alatt?

Céлом röviden megjelölni az angol unitáriusok vezérgondolatait, törekvéseit és célját úgy amint azt közelebbről kifejezve láttam.

A szabadelvű, unitárius kereszténység problémái annyiszor érintkezésbe hoznak a kérdéssel «Mit értünk kereszténység alatt», hogy már a kiinduló pillanatban gondolkoznunk kell a megfejtésen. Uj, független vallás-e a kereszténység? Uj kijelentés-e az «Évangelium» elvetve a multat és uj eszmék, elvek-é azok, amelyek megalapozták az uj vallást, amit mi általánosságban kereszténységnek nevezünk? van-e szerepe a multnak, az ónak az uj munkájában és törekvésében? Rombolni vagy betölteni jött-é Jézus, a nazarethi próféta? A multban kijelentett igazság befolyásolta-e a jelen kijelentéseit? Pál apostól, az élő kereszténység maga, életével, elveivel felel azoknak, kik feleletet keresnek e kérdésekre. Gamaliel tanítványának lelkében ott él a mult, a mult hagyományával, magasztos kijelentéseivel. Az ó-szövetség költészete, amely elvarázsol, elbájol mindenkit, valaki csak megértő szellemmel közeledik birodalmához, mindvégig fogva tartotta nagy lelkét. A Mester nem a multa: jött eltörölni. A Krisztus, a Pál Krisztussa, ami Mesterünk, ismeri a multa, a mult értékes, élő igazságait teszi le az uj épület alapköveivül, amelyet egyéniségének, az uj kijelentés elveivel épít a, jelenben. A kereszténység nem uj, független a multtól az Apostól szerint. A kereszténység értéke épen az, hogy hozza magával a mult isteni, élő elemeit, hogy a jelen tovább vigye annak nagyságát egy nagyobb, magasabb jövő felé.

Ezek után a gondolatok után önkénytelenül merül fel lelkünkben a gondolat, mennyiben vagyunk mi összeköttetésbe a multtal korunk ujra éledő orthodox áramlatai, socialis, individualis irányzatai közepette. Kérkésünkre három-

szoros feleletet kapunk: Orthodoxia, rationalismus és modernismus különböző irányzatainak szempontjából.

Minden orthodox rendszer egy bevégzett, zárt rendszer, amely szerint bizonyos elvek, tények vagy elméletek igazak, teljesek és ujtásnak, változásnak helye nincs. A történelem folyamán némely igazságok kijelentés formájában tudomásunkra jöttek és ami kötelességünk azokat változtatás, gondolkozás nélkül elismerni és elfogadni. Az Isten fogalma, Krisztus, a hallhatatlanság gondolata, mind hagyományok a multból, amelyek soha változás alá nem esnek. Minden igazság ki van fejezve összevont, egyszerű formában a Bibliában. Az egyház feladata volt kezdettől fogva, hogy a Szent lélek isteni vezérlete alatt az elrejtett, elburkolt igazságot kifejtse, világosságra hozza. Dogmák készítése egy elkerülhetetlen szükség volt, az Istenség támogatásával, e kifejtési munkálatok végzésére. A szentháromság, a csalhatatlanság, szeplőtlen fogantatás mind-mind benne van csirájában a Bibliában. Az egyház egy igen egyszerű eredménye, egy isteni terv szerinti, fejlődési folyamatnak. Ezek szerint egy tökéletes tudással bíró ember, előre megmondhatná a világ-egyetem munkáját, a kezdettől a végéig. E szerint az elmélet szerint fejlődésnek, haladásnak helye nincs; az egyház tanai tökéletesek, abszolút értékűek. Ezek a tanai ma is a katolikus egyháznak, különösen a Krisztus életét és tanításait illetőleg. Minden, ami benne volt, Isten által volt adva már kezdetben. Ami részünk csupán megérteni azt, ami tanaiban és életében kifejezve van. A mult viszi magával a jelent és egyszersmind a jövőt.

A mult uralmával szemben éles ellentétben emelkedik ki a függetlenség fogalma a rationalismus irányzatában. E modern rationalismus azonban nem a 18-ik század izoláló individualismusa. A modern rationalismus emberszeretet, sympathia, az élő emberiség iránt. A modern rationalista élesen kritizálja a régi intézményeket, elveket, erkölcsöket, de nem a saját érdekének szempontjából, hanem az egész emberiség érdekében. Volt idő, amikor a rationalismus támadásai az egyház dogmái ellen irányultak, ma a rationalismus a régi erkölcsök támadója. Kereszténység hosszú történetével, hallhatatlan hőseivel és mátyrjaival, szellemi életének folytonosságával, felfogásában nem egyéb, mint enyészet, tudatlanság, babona és türelmetlen üldözések hosszú sorozata. Egy ország politikai és társadalmi története, a szegény, gazdag általi elnyomatásának puszta feljegyzése. A rationalistának igen kevés értéke van a mult nagy eredményeit illetőleg.

Lelkében ég a jelen szenvedése, socialis munkára van szükség, mert a mult semmit sem tett, mindennek a jelenben kell megtörténni. A legjobb az, ami a legujabb. A jelen nemzedéknek a saját lábán kell állania kizárólagosan; saját magának kell megoldani problémáit a tiszta ész világánál, teljesen függetlenül a multtól. A modern rationalista mester akar lenni, még mielőtt tanítvány lett volna. Nem veszi észre, hogy az élő Istent, amelyet a multban talált fel, szeretné egy új élet világában látni. Figyelmen kívül hagyja: «hogy legszebb reményünk, a legszebb emlékezet.» Elfeledi, hogy egy ösztönszerű, kalandos, szüntelenül megújuló élet munkálkodik a jelenben. A jelen az Istenség sugallata által élt és munkálkodott a multban. A rationalismussal éppen ellentétesen, erre épít a modernista.

Modernismus, elvei után itélve, majdnem paradox szerűen hangzik, mert azok nem kizárólagos modern elvek, és nem csupán a jelennek vannak elfoglalva. A modernismus lényege: mély tisztelet a mult iránt, az isteninek mystikus érzete a multban. A modernista megtalálja, megérti az Istent, amint munkálkodik a multban, a multon keresztül a jelenben. Elfogadja félelem és ingadozás nélkül a tudomány és történelmi kritika eredményeit. Célja, hogy a vallást «az élő elme eleven igazságává» tegye. Elismeri az ész jogait, magáévá teszi a rationalista nemes törekvéseit és céljait a jelent illetőleg, de ennél tovább megy: tiszteletben tartja a multat. A mult nem egy kihalt, elválasztott rész a jelentől, a modernista előtt, hanem egy élő organismus, amely benne él a jelenben. A mult, minden tévedése és rombolása dacára, telve van az Isten szellemével. A modernista nem különíti el magát az egyháztól, annak hagyományaitól és életétől, amelyek lépten-nyomon kifejezésre jutnak a századok hosszú során át. A modernista hisz a faji élet tapasztalataiban, kifejlődött erkölcsi elvekben, a keresztény öntudatban, amely él és munkálkodik az egyházak életében. Előtte a mult igazságaival, kijelentéseivel, kikerülhetetlen, isten akarata szerinti megállapított elveivel — nem minden. Elismerve Isten lételetét a világ egyetemben, a jelenben, a modernista léte változatos, kalandos, telve új fordulatokkal, előre nem látott, ki nem cövekelt eredményekkel. A jelen nem egy előre elrendelt fejleménye a multnak, hanem a multa alapított új teremtés. Felfogásait, elveit semmi sem fejezhetné ki igazabban, mint éppen az Urvacsora magasztos és elévülhetetlen értékével. Az Urvacsora előtte nem csupán emlékezés, nem csupán hálaadás, az Urvacsora lényeges elismerése az élő testvériségnek és egyesülésnek a multtal.

Egy emlékezéssel telt egyesülés megértése annak, hogy Jézus, és minden kifejezett nagy és nemes gondolat velünk vannak, nekünk élnek és munkálkodnak ma is és valamint ők nem lehetnek tökéletesek nélkülünk, ugy mi sem lehetünk tökéletesek nélkülök. Az ők életük, a mi életünk, az ők Istenök, a mi Istenünk.

Ezek röviden a vallásos világ, a huszadik század vezérlő eszméi, gondolatai. Hogy az angol unitáriusok melyik irányt támogatják, azt tán kifejezmem felesleges is. Az unitárius egyház multjával, a mult szigoru kritikája, megpróbáltatásai elleni küzdelmeivel, élő lelkiismeretével a modernista mozgalmat támogatja. Feladata, célja hogy építse, ujra teremtsé a multat, jelen életében. Itt találkozik a magyar unitárius egyház az angol unitáriusokkal, itt találkozunk mind, akik az unitárus elvekért küzdünk. Lelkünkben a mult nagy gondolataival, irányítva nagy férfaiink és asszonyaink nemes példájától, munkálunk, küzködünk a jelenben, mert hiszünk egy uj jövőben. Jövőben, amely nincs kijelölve, előre elrendelve, mert az ami jövőnk, az Isteni sugallat által munkáló unitárius kereszténység uj jövője, egy uj teremtés.

Oxford.

Györfi István.

Kelemen Albert.

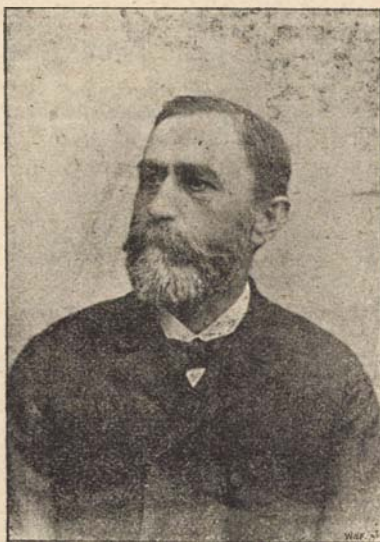
(Szül. 1844. Meghalt 1912 ápr. 26.)

Akár közelről hallgattam, akár távolról figyeltem, mindig ugyanazt a hatást tette rám: kiváló papi jellem, ritkán található munkás szellem és jól iskolázott férfierély. A mi kis körben mozgó unitárius társadalmunkban könnyü is kiválni, nehéz is. Könnyü lehetne azért, mert kevesebb a versenytárs mint nagyobb tömegben, nehezebb, mert kisebb az erőt fejlesztő kölcsönös hatás. Kelemen Albert egyikre sem támaszkodott, mert mindig a maga tőkáját forgatta s annak az árfolyama a dolgok rendes forgása szerint emelkedett. A nagy ígéretetek nem tántoritották meg, a fenyegetések szilárdították állását. Ó nem kért, hogy ne legyen adós, hallgatott, hogy ne terhelje mulasztás. Mindig és mindenben meg volt az önálló véleménye s e miatt néha talán nyersnek vagy nem kedvesnek tetszett, de mindig egyenes, őszinte és erős meggyőződés szólott belőle. Általános becsülés és tisztelet környékezte egyházunkban.

Pap fia volt. Először segédje édes atyjának, ezután utódja Marosszentkirályon, 1895. óta önálló, egyszersmid legelső pap Marosvásárhelyen.

Nagy családot alapított, hét fiu és két leány gyermek ékesítette házát és foglalta le gondját. Négy fiát az unitárius lelkeszi pályára adta. Talán így akarta meghálálni az isteni gondviselés bőkezűségét. Ha e négy lelkesz az ő gondos szeretetével fogja ápolni az egyház rájuk bízott kincseit, a Kelemen Albertéhez hasonló szolgálatot senki sem tett egyházának.

Egyházunkban «törvényes» esperesnek nevezték, mert mini 28 éven át főközügy igazgató a főtanácsi gyűléseken számtalanszor emelte föl szavát és figyelmeztetett a törvény intézkedéseire. Számos indítvánnyal gazdagította egyházi közéletünk folyását.

Kelemen Albert.

A főtanácsi gyűléseken megnyitó és bezáró imái csöndesen emelkedők, de mindig jól átgondolt, tartalmas alkötások voltak.

Az egyháznak oszlopos tagja és egyik vezető egyénisége volt. Erdemeit és erényeit szépen juttatta kifejezésre az E. K. Tanács és az egyházkör. Koporsójára az E. K. Tanács nevében koszorut helyeztek dr. Boros György egyh. főjegyző és Vári Albert, az egyházkör s Marosvásárhely városnak több intézete. Temetésén rendkívüli módon nyilvánult meg a részvét az egész város részéről. Négy szónok tartott beszédet, a háznál Ürmösi Kálmán köri jegyző és Vári Albert vallástanár, a sirnál dr. Boros György főjegyző és Fazakas Lajos egyházköri közügyigazgató.

Hódmezővásárhely ünnepe.

Ezelőtt 33 évvel 10 férfi- és 6 nő-apostól elhatározta, hogy Hódmezővásárhelyt megalapítják az unitárus egyházat. Nagy Tamás kövendi származású, s ott polg. iskolai tanár tájékoztatta a lelkes kezdeményezőket, akik között Hermann Béla ügyvéd és Számcz András vitték a főszerepet. A szentkeresztséget a székelykereszturi zsinaton vették föl, melyet az unitárius egyház a Dávid Ferenc halála emlékére rendezett. Azóta sok baj és viszontagság tette próbára buzgóságukat, de csakhamar megnyertek egy erős oszlopot a Kovács József és neje személyében, aki azóta határtalan buzgósággal és nagy áldozatokkal élővé és állandóvá tette a gyülekezetet és az egyházközséget, s végül templomot épített számára az Egyház támogatásával.

Gyönyörű nagy ünnepélyen koszorúzták meg a mult érdemeit és vívmányait május 5-én. A magyarországi unitárius egyház a maga ünnepének tekintette a templomszentelést és méltóságának megfelelő számu képviselővel jelent meg. Kolozsvárról Ferencz József püspök ur kedves nejével, Fekete Gábor főgondnok, dr. Boros György főjegyző, Gál Jenő isk. felügyelő-gondnok, Végh Mihály egyh. és püspöki titkár, Hadházy Sándor pénztárnok, dr. Ferencz József jogtanácsos, tanáraink közül Kovács Kálmán, Márkos Albert és Ürmösi Károly a kolozsvári egyhk. képviselője.

Budapestről Józán Miklós esperes, Percelné Kozma Flóra két leányával, Polgárdiból Keresztesi Dénes lelkész, Berki Ferenc gondnok, Takács János k. biró, Császai János. Orosházáról a Szilágyi Tamás lelkész helyettes-tanító vezetése alatt: Boly Pál ev. lelkész, Iszlay Gábor egyh-tanácsos, Iszlai Gáborné, Szilágyi Tamásné, K. Horváth Sándor, Baksa György, Göndös István, Csizmadia Antal, Rajki József, Bors József, Horváth Mihály, Garai Mihály, Dénes József, Németh János, Csöntör János. Füzesgyarmatról Pálffy Géza énekvezér-tanító, ifj. Bálint Lajos, Pálfi Albert tanító. Mezőberényből Oláh Antal. Aradról Páll Miklós egyh. tanácsos, dr. Bedő Árpád egyh. tanácsos és neje, Rédigér Károly és neje. Bölonböl Lőfi Ödön lelkész, Sikó György, Máté Elek. Homoródmásról Ajtai János lelkész és neje, Hszt.-pálról Ürmösi József lelkész. Városfalváról Péter Sándor lelkész. Oklándról Pál Ferenc lelkész és neje. Székelykereszturról Péter Lajos tanár. Tordáról Lőrinczi Dénes esp. lelkész és leánya Margit.

Részt vettek a helybeli összes egyházak és a város. A szombaton délután érkező püspököt és kíséretét a vasuti álló-

másnál Juhász Mihály polgármester üdvözölte a város, Kovács József gondnok az egyházközség nevében s Ormos Lenke virágcsokrot nyújtott át főtisztelendő asszonyunknak. A kocsí

sor a templom elébe vonult, Barabás István helybeli lelkész szép szavakkal üdvözölte a főpásztort az egyházközség nevében, benn orgonaszó fogadta a serget, amelyet gyönyörű-

séggel töltött el a kitünő szép és jól berendezett templom, melynek orgonája aligha akad párjára unitárius templomban.

A főtiszt. püspök urat Kovács József gondnok fogadta vendégül.

Estve nagyon kedélyes ismerkedési estély volt a Feketesas-szálló ebédlőjében. Már itt megkezdődtek az értékes nyilatkozások.

Május 5-én gyönyörű idő lelkesítette az ünneplők sergét s bizony nagy gonddal kellett eljárni hogy a nagy közönség helyhez juthasson.

Emelte az ünnepély érdekességét, hogy a templomszentelési ünnepségben közreműködtek a főpásztor mellett a köri esperes, a helybeli lelkész megnyitó imával, Józan Miklós egyházi beszéddel, Ajtai János urvacsorai, Lőfi Ödön keresztelési beszéddel és Lőrinczi Dénes bezáró imával. E három jeles lelkész Hódmezővásárhelyen kezdette meg pályafutását. Mindenikre kedvesen emlékeztek vissza a hívek és örvendettek hogy ünnepélyükön közreműködtek. Mindenkit meglepett Boros Áron helybeli énekvezér-tanító gyönyörű bariton hangja a Péterfi Gyulát helyettesítő énekében. Mindenik szereplő szépen és az alkalomhoz méltó sikerrel oldotta meg feladatát. Természetes, hogy a nagy közönség is, az unitárius hívek is a főpásztor szavaira áhitoztak. Megelégtettek, mert püspökünk ékeskedett megható beszédével és áldásával. A kitünően sikerült templom díszítéséhez hozzájárult Kovács Józsefné urnő egy nagyon értékes Urasztal-terítővel.

A teljes két és fél órát tartó templomozás után a főt. ur fogadta az egyházi és polgári társaságok tisztelgését. Legföltünőbb s tehát legkedvesebb is volt az egyházak tisztelgése, mert a református lelkész Pap János vezetése alatt együtt és egyszerre jelentek meg. A szónok lelkesen emelte ki a békeség és szeretet szükségességét. Hasonlóan hatott a dunatiszamenti új egyházközségek küldöttségeinek együttes fölvonulása, mert igazolta hogy reményre jogosító vezetők állanak az új kis sergek élén.

A hangulat igazolására idézzünk a «Hódmezővásárhely» c. lapból: «Az egész ünnepség meleg, fenségesen szép volt. Vásárhely közönsége büszkén emlékezhet e napra, mert megmutatta hogy itt a tiz templomban csak egy Istent, a szeretet Istenét imádja minden felekezet népe, mely összeforrasztja, egygyé teszi a magyart. Ezt a tanulságot viszik szerte az országba a vendégek s ennek felemelő tudata marad bent a mi lelkeinkben».

2 órakor bankett volt. A főt. püspök ur a királyra emelte poharát s azután többen lelkes és szellemes köszöntőkben méltatták a jelen-voltakat.

Az ünnepségek betetőzője az orgonahangverseny volt d. u. 6 órakor. A zenei részben Krausz Ervin Károly zene-tanár érvényesítette kitűnő technikáját és az orgona meg-lepően szép hangját. Liszttől adott elő egy darabot és saját szerzeményét. Dr. Bedő Árpádné urnő énekelt Ivánka Zoltán zenetanár orgonakiséréte mellett és magával ragadta a közön-séget. Darabos Lajos ref. kántor erőteljes tenorján énekelte Szabolcska: Hiszek egy c. szerzeményét. A hangverseny köz-pontja Percelné Kozma Flóra felolvasása volt. Minket egy-szer sem lepett meg ily nagyon az apostoli lelkű, nagy-tudású és vallásunkért rajongó nő. A mai gondolatok világá-ban kereste az értékest és értéktelent, s gyönyörűen mutatott rá mennyivel magasabban áll az a mi a lelket táplálja annál ami csak a fizikai világhoz tartozik. Erős hittel vallja hogy az unitárius vallásban megtalálható mind az amire a tudománnyal foglalkozónak, a munkásnak is, a hívőnek is a lelki egyensúlyát biztosítja. A hangverseny fényes sikere azt mutatta meg, hogy Hódmezővásárhely az unitáriusoknak nemcsak templomuk hanem koncert-termük is van.

Estve a közreműködőket Kovács József gondnok és neje látta szívesen asztalához. Itt Percelnét is ünnepeltük és ör-vendeztünk, hogy egy 82 éves ember, olyan zamatosan tud beszélni, a hogy Kovács József, akinek szivességével csak a kedves feleségéé állja ki a versenyt. A Kovács családnak amugy is nevezetes ünnepe volt, mert Kovács József szü-letésnapját és kedves nejevel Zimmerman Erzsivel kötött házassága 25-ik évét ünnepelte. Bizony az ők szíves látá-suknak alig szakadt vége az éjjélutáni órákban.

Akik ezen az ünnepségen részt vettek jóleső érzéssel gondolnak a nagy alföldi városban levő unitárius templomra, a mellette levő kitűnő papilakra és iskolára. Végül köszö-netünket nyilvánítjuk Hódmezővásárhely város polgárságá-nak meleg szivességéért, az egyházközség előljáróinak s kö-zöttük Kovács József gondnoknak, Barabás István lelkész-nek, Boros Áron tanítónak soknemű figyelmükért és buzgó fáradozásukért.

NŐK VILÁGA.

Az unitárius nők szövetsége, mint a D. F. E. egyesület egyik osztálya az angol nők szövetségét értesítette a múlt évi működéséről. Válaszul a következő levelet kapta:

Kedves Boros kisasszony!

Levelét nagy örömmel és érdeklődéssel fogadtuk. Nagyon köszönjük. Nagyon tetszett a gyűlésükről szóló értesítés. Ugy látom önök társasága nagyon tevékeny és sok sikerük van. Örvendetes, ha módot találnak, mely által a szövetség az unitárius templomi munkában segíthet. Az önök körülményei a mieinktől teljesen különböznek s így természetesen a munkásságuk is. Mi nagyon örülünk, hogy önökkel egyesítve vagyunk a szövetség által s reméljük idővel jótékony hatását fogjuk érezni annak a munkának. Utóbbi időben egy német és egy olasz szövetség lépett be a nők nemzetközi szövetségébe.

Mi nagy örömmel küldenénk önöknek vallásos műveket és azt hiszem igen jó gondolat volna egy olvasó kört alkotni a szövetség tagjai közt, akik angolul olvasni tudnak. Ez jó lenne az angol tudásukra és vallásukra nézve is. (Remélem nemsokára itt lesz a Channing Housba jövő magyar leány.)

Heireford Brooke Helen.

A következő sorokat vettük:

A bágyoni unitárius nők szövetsége nevében mély tisztelettel kérem, sziveskedjék egy 10—12 korona értékű bibliát választani. A pénzt a nőszövetség tagjai önkéntesen adományozták a bibliára, mert a jelenlegi rongált és hiányos.

A bágyoni nőszövetség tervbe vette az urasztali készleteknek részben való kicserélését és pótlását is. A nyári vásárnapokon d. u. jelen fognak lenni a tanításokon. Öröm látni a törekvést az egyházi énekek tanulását illetőleg. A lelkész megkezdette a délutáni bibliai magyarázatot. Népes gyülekezete van. Eddig csak a pap, mester és harangozó voltak a délutáni istentiszteleten. Üdvözljük a követésre méltó munkás nőszövetséget!

Nótás Dani.

Nótás Dani hetyke legény,
Csehétfalván alig akad párja,
A falunak alsó felén
Minden estve csendül a nótája.
Dehogy ehez még tegyek:
Szántani-vetni nem szeret,
Utcahosszat s itt-ott a fonóba
Sárinéni azt beszéli róla.

Csehétfalván a legények
Házasodnak egymás után sorba,
(Párosával szép az élet,
Mint a virág: egymásra hajolva).
Dani nem él egyébből,
Csak énekel egyvégből,
Ünnepnapon még meg is cifrázza . . .
(A fiatal fa virágát rázza).

Sárinénék sulykolgatnak
S meg is szólal a falunak szája:
— Félre annak magas asztag,
Kinek igen sürtü a nótája . . .
Házasodnék Dani is,
De a leány mind hamis,
Hogyha Dani simul a szivéhez,
Odaveti: nem megyek még férjhez!

Egyszer aztán csak megtudja,
Mit főznek a falu fazekába,
Fordul egyet esze-rúdja
S teszi kezét — az ekeszarvára,
Később azzal sort cserél
A kaszanyél s kapanyél,
S már szemébe néznek a leányok —
Ki látott ily felfordult világot?

Maga mondja Nótás Dani:
Sok a dolog, megapadt a nóta,
De a szivén volt *valami*,
Egyik estve mégis kidalolta . . .
S hű társa lett — ki bánja? —
Sárinéni leánya . . .
Mondjam-e, hogy rendbe-sorba
Sárinéni *kisulykolja*:
Rendjében van a dolog,
Az új párok *boldogok!* . . .

Tarcsafalvi Albert.

Unitárius élet Budapesten.

Április hó 27-én tartotta a budapesti Dávid Ferencz Egylet Ferencz József püspök részvételével utolsó felolvasó ülését, Bach «Ábránd»-ját adta elő orgonán K. Ervin Károly zenetanár. Józan Miklós esperes mondott azután imát. Payer Margit a m. kir. Operaház tagja énekelte Stradello «Áriá»-ját és «Térj magadhoz Sion» XVI. századbeli egyházi éneket nagy művészettel. Felolvasást «Valami a szocializmusról» címen tartott Zsilinszky Mihály nyug. államtitkár. Az ideális szocializmusról beszélt, ahol a hatalmat a szeretet és a munkával s bölcsességgel szerzett tekintély képviseli. Az illusztris tudós tartalmas felolvasása után Kertész Tullia énekelte Godard «Berceuse» című dalát Ürmössy Aladár hegedű és K. Ervin Károly orgonakiséréte mellett. Erdélyi Zoltán «Alkonyat» és «A kétkedő»-höz című megható költeményét olvasta fel. Ürmössy Miklós nyug. min. tanácsos tartotta a bezáró beszédet. Meleg szavakban köszönte meg a felolvasóknak és művészeknek idei közreműködésüket és a közönségnek szives pártolását, üdvözölte főpapukat. Ferencz József püspök üdvözölte a jelenvoltakat, a vallásos békére, az Istenben való hitre buzdította a megjelenteket. Szavai ugy hatottak ránk, mint a Mester írása, növelték bennünk a jóra való készséget. K. Ervin Károly záró orgonajátéka után szétoszlott a templomot zsufolásig megtöltő közönség, hogy elvigye otthonaiba az ideális szocializmus, a vallásos béke és az Istenben való hit vezéreszméit, melyek képessé tesznek a küzdelemre mindnyájunkat.

Ezenkívül hölgyeink kétszer gyűjtötték össze a cselédekét. Április hó 2-ik vasárnapján, amikor a «Téged illet Uristen» éneke után Józan Miklós esperes Jézusnak a «Magvetőről» című példázata alapján tartott bibliai magyarázatot a tőle megszokott egyszerűséggel. «Mint a szép hives patakra» éneke után Kolozsvári Rózsika olvasta fel Mikszáth Kálmán «Elveszett nyáj» című elbeszélését. Bebe Mózes és neje mutatták a keretes munkát és felhívták egy tanfolyam létesítésére, az első összeírás alkalmával huszonötven jelentkeztek és jelenleg egyideig hetenként kétszer részesülnek egy székesfővárosi tanítónő vezetése mellett kézimunka tanításban. Józan Miklós esperes a «Miatyánk»-ot mondta el bezáróul. Ugyanezen hó 4-ik vasárnapján a templomban fogadta a cselédotthon főpapukat. A XLII. zsoltár éneke után Józan Miklós esperes mondott imát és üdvözölte a püspököt. A leányok részéről Pap Zsuzsánna üdvözölte és átadott egy

csokor virágot a püspökné öméltóságának. Ferencz József-püspök jó tanácsccsal látta el a leányokat. «A Sionnak hegyén» éneke után lementek a jelenvoltak az ifjusági körbe, a leányok munkába álltak. A püspök ur és neje öméltóságáék nagy örömmel és érdeklődéssel nézték a sok munkáskezet, Bebe Mózes ipariskolai tanár vezetése mellett. Azután oszónához ültek a jelenvoltak mindannyian és az esti órákban távoztak azzal a tudattal, hogy egy sereg leánynak szereztek örömet ezzel a délutánnal. A tanfolyamról junius hóban írok bővebben, addig szives türelmet kérek.

Budapest, 1912. május 4-én.

Ujvári László.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Sikó Kanut. A váralmási körjegyzőt a m, kedves hitrokonunkat, a ki minta hivatalnok és a nép igazi barátja, a ki nem elégszik meg a hivatalos teendők fontos ellátásával, hanem ezenkívül is foglalkozik a községek lakosaival. Különös előszeretettel tanítja őket a mentési munkálatokra és tüzoltásra. E téren szerzett érdemeinek elismeréseül, a király a tüzoltóság részére alapított huszonöt éves éremmel tüntette ki.

Lelkészi állások ürességben bőviben vannak az unitárius egyházban. Kolozsvár ideiglenesen ellátva, Füzesgyarmat, Pipe, Tarcsafalva, Lókéd, Homoródszentmárton, Homoródszentpéter, Marosvásárhely, mind várják a lelképászort. Közelebbről többen készülnék nyugalomba a régi lelkészek közül.

Örökös alapítóink közé ujabban belépett *Raffaj Zsigmond* verespataki lelkész ur, 50 koronát befizetett Ő már a 19-ik örökös alapító a ki bizonynyal maga után vonza a 20-ikat, mert ez

a sorozat nem áll meg a mig a 100-at el nem éri.

Konfirmálás. Az unitárius lelkészek közül igen sokan foglalkoztak a folyó évben a konfirmálás szép és hatásos munkájával. Kolozsvárt 44-en konfirmáltak, kiknek Ürmösi Károly lelkész szép beszédet tartott és a D. F. E. emlékkönyvét, meg kis bibliát osztott ki a gyülekezet előtt. A templomot földiszítotték a növendékek, a mi igen jó hatást tett. A D. F. E. konfirmációi emléke elfogyott. Uj kiadás készül. Ha valakinek valamely javaslata volna a tartalom kibővítésére sziveskedjék közölni lapunk szerkesztőjével.

Gálfalvi Sámuel székykereszturi gym. tanárnak az E. K. Tanács segélyt szavazott meg, hogy a nyáron három hónapig német egyetemen folytathassa tanulmányait.

Uj élet Kolozson. Mióta Kolozsoknak ifju uj papja van Kiss Sándor személyében, megélenkült az unitárius eklésia. A csinos kis templomot szorgalmasan

látogatják. Lelkészüik Kolozsvár közelségét ügyesen felhasználja. Közlebről Ebert Andrászt mutatta be Gálfi Lőrinc theol. tanár. Ebert szépen sikerült istentisztelet tartott. Pünköst másodnapján a konfirmációi ünnepre hivatalos volt dr. Boros György egyh. főjegyző és az istentiszteleten imát, a konfirmáció után az ifjúsághoz megáldó beszédet mondott.

Zoványi Jenő sárospataki theol. tanárt egyházi törvényszéke tanári állásából elmozdította volt, mivel Kálvinról éles kritikát mondott. A református konvent rendes bírósága perújítási kéreés alapján Zoványit a vád és következményeinek terhe alól feloldotta Ez az ítélet az egész protestáns világban nagy örömet keltett

Dr. Lővy Ferenc a neve a marosvásárhelyi rabbinak. Hogy miért kerül az Unitárius Közlönybe az a magyarázata, hogy ő azok közé a liberális emberek közé tartozik, a ki a szabadelvű vallásos mozgalmakban szívesen segít kezet nyújt. 1910-ben a „Szabadságban” Dávid Ferencet rokonszenvesen ismertette, ugyanakkor lelkes fölhívást tett közlé a Biás István egyháztörténeti adatok c. becses könyve érdekében. Most a dr. Hatala Péterről szóló tudósítással lapunknak kedveskedett. Köszönet az értékes munkákért!

Unitárius tanárok értékezte Kolozsvárt lapunk zártakor folyt le kitűnő szép sikerrel, Csifó Salamon dékán elnöklete alatt. Dr. Kiss Ernő a régi és új középiskolákról, Péter Lajos az évvégi osztályvizsgálatokról, Kovács Kálmán az új középiskolai rendtartásról értekezett. Élénk eszmecsere után közömböd volt.

Elhunytak. Nagy Balázst lapunk dolgozótársát sulyos csapás érte, kedves neje a jó anya 35 éves korában elhunyt Tordán május hóban. A szép tavasz megfosztotta a jószágos nőtől a költői lelkű férjét és három kis gyermeket. Mély részvéttel vagyunk a gyászoló csa lád iránt. — Turák Sándorné szülna elhunyt május 23-án élete 50-ik évében. Hat gyermek és nagy okosság gyászolja.

özv. Sándor Istvánné. Gyergyai

Klára, főtisztelendő asszonyunk édes testvére máj. 9-én 88 éves korában elhunyt. Hosszu özvegységre hosszú betegség következett, de mindent békeséges türessel viselt. A nagy kiterjedésű család gyászolja a jó édesanyát és kedves testvért.

Vári Elek felsőrákosi áll. el. isk.

igazgató, Vári Albert tanár testvére elhunyt Felsőrákoston május 2-án 28 éves korában. A jeles tehetségű iju halála nagycsapás a tanúgynek és az irodalomnak, mert mindkettőben elsőrendű helyet töltött be Részvétellel emlékezzünk meg korai haláláról.

Dr. Hatala Péter jubileuma. Távol az ország fővárosától, működése székhelyétől, érdekelt vagy hivatalos körök közreműködése nélkül ünnepelte Maros-Nagysárhelyen az ottani Kemény Zsigmond irodalmi társaság a székely fővárosban letelepedett, nyugalomba vonult egyetemi tanár és író Dr. Hatala Pétert április 28-án születésnapjának 80-ik évfordulója alkalmából. A kiváló orientalista, ki az első magyar nyelvű arab nyelvtant írta és fényesnek ígérkező pályáját, mint az esztergomi róm. kath. egyházmegye főszentelt papja kezdte meg és a budapesti kir. magy. tudomány egyetemén mint a *katholikus hittudomány* tanára „Az én hitvallásom” c. könyvével az ország határán túl is ismertté tette nevét, mint *unitárius* vallásu *bölcsészeti-kari* tanár vonult a jól megérdemelt nyugalomba. Annak idején a pápai csaihatatlanság dogmája ellen küzdött és meggyőződésén az egyház hivatalos állásfoglalása sem változtatott. Inkább otthagya egyházát és azzal együtt a hirt, hatalmat és vagyont, melylyel pályája, ha kitart rajta a legjogosabban kecségtette. Ekkor lépett át az unitárius egyházba. Azóta csendben szaktudományának és a szépirodalomnak szentelte életét.

A Kemény Zsigmond társaság Hatala Péter tiszteletére, kitiszteleti tagjának választott, a városháza nagy termében diszgyűlést tartott, hova az ünnepellet küldöttség vezette és a társaság nevében, annak elnöke Tót-

falusy József, majd a Petőfi-társaság nevében, melynek az ünnepelt alapító és tiszteleti tagja, Dr. Ferenczy Zoltán a társaság titkára üdvözölte több Petőfi-társasági tag élén, kik az ünnepélyen megjelentek. Felolvastott a budapesti tudomány egyletem és tanítványainak üdvözlete, melyekre az aggtudós meghatóttan válaszolt. Ugyancsak az ünnepelt tiszteletére egyik tanítványa, Dr. Lővy Ferencz marosvásárhelyi rabbi a keleti tudományokról tartott felolvasást, Dr. Antalfy Endre felső kereskedelmi iskolai tanár pedig az Ezeregyéjszaka meséinek általa eszközölt fordításából olvasott fel szemelvényeket. Végül maga az ünnepelt olvasott fel értékes részleteket visszaemlékezéseiből.

Ha ám, rang és kitüntetés nem is emelte e nap fényét, a nagyszámu előkelő közönséget az a jóleső tudat hatotta át, hogy egy érdemes férfiúnak adta meg azt a tiszteletet, melyet az semmikép sem keresett, de melyre egy nemes munkálkodásban eltöltött élettél méltán rászolgált.

Orgonaszentelés. A nagyajtai unitárius egyházközség április hó 28-án szentelte fel ujonnan készült orgonáját. A felavatás szép ünnepség keretében nagyszámu és előkelő közönség jelenlétében történt. Végh Benjámín imája után az ünnepi beszédet József Lajos köri esperes mondta, ki általános figyelem közt fejtegette a művészet viszonyát a valláshoz s bizonyította, hogy az kiegészítő részét képezi ennek. Előbb Márkos Juliska bölöni tanítónő és a Polgári Daloskör énekeltek igen szépen, utóbb pedig Útő Lajos helybeli énekesvezér a tőle megszokott hatással Még Kovács Lajos lelkész ismertette röviden az orgona építése történetét s olvasta fel a nagyszámu adakozók névsorát.

Este műsoros táncmultság volt, melyen Márkos Juliska k. a. gyönyörű énekszámaival, a helybeli Polgári Daloskör népdalegyveleggel, Végh Benjámín árkosi lelkész és Jánossy Dezső kir. bírósági jegyző sikerült szavalataikkal gyönyörködtették a közönséget. Az estélynek kiváló érdekességet kölcsönzött Hoffmann Géza köpeci bányagazgató — egy róm kath. vallásu em-

ber — felolvasása «A hit a mai világ-alakulásban» címmel.

Itt említtük meg, hogy az orgona javára újabban a következő kegyes adományozások történtek: Simon Ferenc, id. Dárkó Aron 10—10 kor; Vajda Sándor 5 K; Soós Sándor és neje, Porzsolt Józsefné, ifj. Fekete József, özv. Péterfi Gyuláné, Szebeni Mihály alszegi, Györke Béla, Berecz Lajos, Marucz György, Fekete Zsigmond 2—2 K; özv. Bihari Áronné 1 K 60 fill., Bárbthos Gerő 1 K; Az orgona szenteléskor az esti táncmulatságon felülfizettek: Hoffmann Géza 10 K; dr. Ferenczi Géza 9 K; Zárug Aladár 6 K, Kuhlhary Frigyes, Bosin Manó, Zathureczky Kálmán 5—5 K; Gáspár Géza, Végh Benjámín 4—4 K; Útő Aron, dr. Sófaly Ferenc, József, Lajos 3—3 K; Liets Alfréd, Péterffy Gyula, Kiss Aladár, Jánossy Dezső, Toók Aron, Kábdebó János 2—2 K; Útő András, Lőfi Ödön, Kovács Lajos, özv. Péterfi Lőrincné, özv. Huszár Mihályné, Útő Béla, Perényi Ferenc, Király Zoltán, Nagy Árpád, Biró Albert, Ferencz Zsigmond, Lengyel István, ifj. Fekete József 1—1 K; Koródi József, Bartha Lajos 1:20—1:20 K; Ferencz József 60 fill.; Ince Lajos 50 fill.; Benedek Gyula 40 fill. Legyen érte hálás köszönet e helyen is.

A nyárádszentlászlói iskola és tanítói lakás tarthatatlanná vált, már a bezárattatás veszélye fenyegette Országos kéregetésért folyamodtak, amit meg is nyervén elkészült a díszes iskola, tanítói lak, az egyház adósságai teljesen ki vannak fizetve. Az új iskola tanszék-közökkel is teljesen fel van szerelve. — A sületemeterfalvi leány egyházunk átlátva, hogy a vallásosság csak ott virágozhatnak ahol legalább is imaház, vagy templom van, Nagy János beszolgáló lelkész kezdeményezésére országos gyűjtéssel, sikerült alapot gyűjteni, ami ma mintegy 4600 K. Egy lelkes asszony nyárádgálfalvi Fekete Dánielné szül. Fekete Susánna templomhelyet is ajándékozott. — Nyárádszentlászlón a polgári községi életben az utóbbi időben nagyon előnyös változás jött létre. Nagy János lelkész 1895-be hitelszövetkezetet létesített, ez által némileg kiszorult az uzsora, a tagok méltányos áron szép

kis birtokhoz jutottak, azonkívül most van 12000 K vagyona. Kezdetől fogva mindig a lelkész vezette s vezeti ma is. Hosszas küzdelem után felállították a tejszövetkezetet is. A múlt évben államségélyt eszközölt ki lelkész afia. Már kész az emeletes népház az adósság teljese ki van fizetve, egy év alatt tisztán jövedelmezett 6200 K. Még azt is meg kell említenünk, hogy lelkész afia felállította a Gazdakört, Állatbiztosító szövetkezetet, ez évben a rogyasztási szövetkezetet s mindezeknek ügyvezetőjük. Van gazdasági népkönyvtárak, amit nagy szorgalommal olvasnak. Ezeket az értékes, szociális ténykedéseket a földmivelési miniszter elismerésével és 100 K. jutalommal méltányolta, Nagy János lelkész afia, édesanyja emlékére a martonosi egyháznak alapítványul adja.

Nyilvános nyutázás helyett nyilvános kérést intézünk olvasóinkhoz: *Sziveskedjenek beküldeni tagdíjukat* minél rövidebb idő alatt.

Kü földön ez idő szerint két unitárius lelkészjelölt tanul: Győrfi István Oxfordban és Zoltán Sándor Jenában. Mindkettő haza jó az öszre és állásba lép. Három külföldi ösztöndíj fog üresen lenni és csak egyre van jelentkező a manchesteri unitárius akadémlán most megnyílt Sharpe ösztöndíjra Keresztesi Dénes jelenleg polgárdii lelkész, jelesen végzett ifju van kijelölve. Az oxfordi valószínűleg üresen marad s a németországi csak két év múlva lesz megnyerhető. A lelkészi pályára lépő ifjak-

nak kitűnő alkalmak kínálkoznak a tovább tanulásra. A külföldi utazás egy-magában is nagyon kecsgetető.

Vadász József székely atyánkfia nevével e helyen megismertetjük olvasóink nagy seregével, mert azt a jeles cselekedetet mivelte, hogy Csekefalvának 200 korona alapítványt tett, hogy neve mint kepezetűnek fön maradjon. Az összeg jövedelme urvacsorai bor beszerzésére fordítandó. Az E. K. Tanács köszönettel fogadta az alapítványt.

A kolozsvári énekvezéri állás, amely a leányiskolai igazgató-tanítói állással van egybekötve, — a mint értesülünk — junius hóban fog betölteni választás utján. Az állással járó javadalmak: 2090 korona fizetés, megfelelő kárpótlék és természetbeni lakás (3 szoba, konyha stb.) A kik jelöltetés céljából jelentkezni akarnak, azoknak szándékukat az egyházközség elnökségéhez (lelkészi hivatal. Kossuth Lajos-u. 9.) kell mielőbb — de legkésőbb junius hó 15-ig — bejelenteniök.

Unitárius tájékozó mint nyári olvasmány. Azok, akik nyári szünetre készüinek igen jó uti társat kapnak a Dávid Ferenc egylet jubiláris könyvében: *Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután*. A 193 oldalra terjedő vaskos könyvben 23 cikk vár legjobb-jaink tollából. 400 esztendő köréből olyan adatok és eszmék vannak összehalmozva benne a melyekkel foglalozni kell mindenkinek a ki szemet gondolkozni és tájékozódni. A könyv ára 3 kor.

Aranykönyv.

Ifj. Dárkó Áronné és Dézsi Sándorné nagyajtai lakós buzgó egyháztagok a nagyajtai unitárius egyházközség számára egy 90 korona értékű ezüst (belül aranyozott) urasztali poharat ajándékoztak. A nemeslelkű kegyes adakozóknak ezuton is hálás köszönetet mond

Kovács Lajos
lelkész.

Telefon sz. 549. ☎ Alapítva 1860.

Gámán J. Örököse

könyvnyomdája

Köföszvárt, Kossuth Lajos-u. 10. sz.

Van szerencsém a n. érdemű közönség b. figyelmét felhívni a mai kor kivánalmainak megfelelőleg berendezett és villanyjáratú gépekkel ellátott

könyvnyomdámra

Költséget nem kímélve, könyvnyomdámot a legmodernebb betűfajtákkal és díszítményekkel gazdagítottam, úgy, hogy a legkényesebb igényeknek megfelelhettek. Ezenkívül a legnagyobb áldozatokkal

== **hangjegyekkel** ==

rendeztem be. A közönség pártfogását kéri
kiváló tisztelettel

Gámán J. Örököse.